

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд за присъждане на научната степен „доктор на науките” по докторска програма „Трансформация на управленския цикъл в разузнаването и контраразузнаването чрез интеграция на съвременни технологични решения” в професионално направление

9.1 Национална сигурност

Автор на дисертационния труд:

ТЕОДОРА КИРИЛОВА ЛИЧЕВА

Изготвил: професор, доктор на науките, Любомир Владимиров
Владимиров

ТЕМА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД:

„Трансформация на управленския цикъл в разузнаването и контраразузнаването чрез интеграция на съвременни технологични решения”

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Литературното проучване изследва трансформацията на управленския цикъл в сферата на сигурността под въздействието на съвременните технологични иновации.

Актуалността на изследването произтича от обективната необходимост за адаптиране на системите за национална сигурност към новата технологична среда в днешно време. Интеграцията на технологиите, включващи изкуствен интелект, анализ на големи бази данни, облачни изчисления, блокчейн и автономни системи не е просто техническо усъвършенстване, а стратегическа необходимост за постигане на информационно и оперативно превъзходство.

Д-р Теодора Личева формулира изходната теза, че съвременните технологични трансформации променят в дълбочина всички етапи на

управленския цикъл в сигурността – от анализ и планиране, през взимане на решения, до изпълнение и контрол. Новите технологии не надграждат само отделни процеси, а налагат качествена системна промяна, при която традиционната последователност от управленски дейности се превръща в динамична, автоматизирана система, ориентирана към данните в реално време.

Въвежда се матричен модел, структуриран по две оси със седем управленски етапа (събиране на информация; прогнозиране; взимане на решение; планиране; организиране; изпълнение; контрол) и три нива на управление (стратегическо, тактическо, оперативно).

Категоричната значимост на темата се определя от няколко основни аспекта:

- Научно-теоретична значимост: Изследването допринася за развитието на теорията на управлението в сигурността, като предлага нов концептуален модел за трансформация на управленския цикъл, който синтезира и адаптира класически управленски принципи с възможностите на дигиталните технологии.

- Научно-приложна значимост: Разработените модели, анализи и препоръки могат да допринесат с пряка практическа стойност за държавните институции в разузнаването и контраразузнаването на Република България. Те предоставят методическа основа за модернизация, дигитализация и повишаване на ефективността на разузнавателните и контраразузнавателните структури в съответствие с най-добрите евроатлантически и световни практики.

Темата е и изключително актуална, предвид ускорената дигитализация на публичния сектор, засилените международни регулаторни изисквания и нуждата от модернизиране на националните институции за сигурност.

2. Обща оценка на достойнствата на дисертационния труд.

Дисертацията представлява точно и систематично изследване по отношение адаптирането на системите за национална сигурност към

настоящата технологична среда. Мога да я определя, като значима за развитието на разузнаването и контраразузнаването в Република България.

Търси се начин за надграждане системата на сигурността чрез бърз дигитален преход и използване на високотехнологични решения, което е залог не само за ефективност, но и за справяне със съвременни предизвикателства.

Дисертацията е задълбочен и обширен научен труд, който е изложен в общ обем от 475 с. основен авторски текст. Съдържа три глави, които завършват с изводи, заключение и приноси. Използваната литература обхваща общо 514 публикации на английски, български и китайски език, международни, наднационални и национални нормативни актове.

Авторът предлага нов поглед върху развитието на теорията и практиката на сигурността, което подпомага плавното преминаване на сектора от забавено към експоненциално развитие.

Оригиналността на представената тема е категорична.

До момента няма подобно пълноценно и всеобхватно изследване, разглеждащо в детайли въздействието на всяка една група нови технологии върху управленския цикъл и неговите етапи в разузнавателните процеси.

Целта на изследването е да се установят тенденциите в развитието и усъвършенстването на елементите и същността на управлението в сигурността при преминаването от аналогово към технологично дигитално управление. На базата на изследването на съществуващата до момента информация, се предлагат рамки и концепции за модернизиране и повишаване на ефективността на управлението в сигурността. Моделирането на съвременни интензивни сценарии за управление улеснява практическата дейност по ефективно ръководене в сложната система на сигурността и едновременно създава възможност за адекватно реагиране при съвременни заплахи. Ясно е , че

предизвикателствата пред сигурността са тясно свързани с развитието на съвременните технологии и съответно противодействието и управлението на кризите, свързани с тях, не могат да бъдат други освен високотехнологични.

За постигането целта на дисертационният труд, авторът точно формулира поставените научноизследователски задачи:

1. Съпоставя класическото с дигиталното управление за изясняване на общите моменти и разлики;
2. Извежда ролята и значението на всяко едно от новите технологични направления по отношение на елементите на управленския цикъл;
3. Определя рамките и сценариите на развитие на всяка една технология по отношение на отделните фази на управленския цикъл;
4. Изследва синергията на съвременните технологии по отношение на повишената ефективност на дигиталното управление в сигурността.

3. Характеристика на научните и научно - приложните приноси в дисертационния труд. Достоверност на материала.

Научните приноси на д-р Теодора Личева бих обобщил в две групи:

1. Оригинален научен принос.

Ясно и точно са формулирани елементите на управленския цикъл, характерни за службите за сигурност, от традиционни и аналогови, към модерни дигитални процеси, включващи спецификите на отделените нива на управление според времевия хоризонт и структурните нива в системата на националната сигурност.

2. Теоретични обобщения и решения на практико - приложни приноси.

Д-р Теодора Личева формулира концепция за цифрово управление на сигурността, която аргументира прехода от реактивен към проактивен, предикативен и ориентиран към устойчивост модел на управление, базиран на данни и технологии. Подробно разработва интердисциплинарен модел за интеграция на новите технологии в

управлението на сигурността, който обединява управленски, правни, исторически, етични и технологични измерения и разглежда всяка технология през целия управленски цикъл.

Разработена е цялостна концептуална рамка на управленския цикъл в сигурността в контекста на Индустрия 4.0–6.0 и Сигурност 4.0–6.0, както е и систематизирана и анализирана еволюцията на Сигурност 1.0 до Сигурност 5.0 (и тенденции към 6.0), в тясна връзка с промишлените революции, променящите се рискове и моделите на управление.

След задълбочен историко-институционален анализ е предложен нов прочит относно развитието на българските служби за сигурност. Изведени и формализирани са матрични модели и шаблони за приложение на ключови технологии по направление разузнаването и контраразузнаването.

Разработена е етико-правна и управленска рамка на технологичната трансформация в сигурността, която отчита рисковете от масово наблюдение, алгоритмична пристрастност, нарушаване на личната сфера и въвежда принципи за демократичен, правов и институционален контрол върху новите технологии.

Практическо-приложните приноси са ясно обосновани, като се започне със създаването на приложими аналитични инструменти за стратегическо планиране и реформи в сигурността, включително сравнителни таблици, матрици и шаблони, които могат да бъдат в помощ при формулирането на стратегии, доктрини и секторни политики в българските условия. Разработени са рамки за измерване ефективността на управленския цикъл чрез конкретни технологии в разузнаването и контраразузнаването, които могат да служат като практически ръководства при проектиране и внедряване на технологични решения в службите за сигурност.

Авторът предлага насоки за усъвършенстване на нормативната и етична рамка, свързана с използването на нови технологии в сигурността, които препоръчвам да бъдат използвани при подготовка на

законодателни промени и вътрешни политики, както и определя направления и модели за обучение и развитие на човешкият ресурс в контекста на дигиталната трансформация, които могат да бъдат използвани при изграждането на учебни програми, вътрешноинституционални обучения и сценарийни тренинги.

Д-р Теодора Личева изгражда практическа рамка за поетапен преход от аналогов към цифров управленски цикъл, включително стъпки за картографиране на съществуващите процеси, поетапна дигитализация и внедряване на ключови технологии в основни оперативни дейности. Създава референтна рамка за оценка на технологичното изоставане и рисковете за националната сигурност, основа на сравнителни казуси и индикатори за технологична зрялост, която може да подпомогне аргументирането на инвестиции и приоритизирането на модернизиращи проекти.

4. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството

Публикации на д-р Теодора Личева откривам в автореферата и библиографията. Те са посветени на проблемите на сигурността и управление на разузнаването и контраразузнаването. Приемам ги, че са по дисертацията. Не разполагах с текста им.

5. Литературна осведоменост и компетентност

Докторантът познава в детайли литературата по основните проблеми на дисертацията. Библиографията съдържа 514 заглавия. Те обхващат публикациите, които са пряко свързани с дисертацията.

Безспорно е авторството, което проличава от стила и тълкуването на резултатите от дисертацията. Разбира се вещината на автора и задълбочените му знания.

6. Оценка за автореферата

Авторефератът отразява основните положения и научните приноси на дисертационния труд. Съставен е съгласно изискванията у нас.

7. Критични бележки и препоръки

Нямам забележки към научната стойност на дисертацията. Тя е оригинално постижение и притежава всички характеристики и достойнства на значително научно постижение в националната сигурност.

8. Мотивирано предложение.

Дисертационният труд на тема "Трансформация на управленския цикъл в разузнаването и контраразузнаването чрез интеграция на съвременни технологични решения" е за присъждане на научната степен „доктор на науките” в професионално направление 9.1 "Национална сигурност".

Дисертацията е завършено и задълбочено научно изследване. Има значими и оригинални научни приноси.

Оценката ми е положителна.

Дисертацията отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав, правилника за приложението му и нормативите във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”.

Съответствието и научната стойност на дисертацията, ми дават основание да предложа на научното жури да оцени и подкрепи научните постижения на д-р Теодора Личева.

Считам, че научното жури основателно може да се присъди научната степен „доктор на науките” на д-р Теодора Личева.

07.08.2026 г.

ИЗГОТВИЛ:

професор д.н. Любомир Владимиров
Владимиров